

MESLEK YÜKSEKOKULLARININ EĞİTİM SİSTEMİMİZDEKİ YERİ VE SAYISAL GELİŞMELER

Bilal Sevinç

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Ekonomisi ve Planlaması Bölümü
Doktora Öğrencisi.

ÖZET

Nitelikli ve yüksek nitelikli insan gücünün sayı ve nitelik olarak ülke gereksinimlerini karşılayacak düzeye ulaştırılması gelişmekte olan ülkeler için oldukça önem taşımaktadır. Sanayinin ve kalkınma sürecinin gerektirdiği ara insan gücünün yetiştirilmesi ve istihdamı Türkiye için de öncelikle çözüm bulunması gereken sorunlardandır. Bu gereksinimin giderilmesinde meslek yüksekokullarına büyük görevler düşmektedir. Ancak meslek yüksekokullarının önemi günümüzde yeterince kavranamamıştır ve bu nedenle bu okullardan yeterli verim alınamamaktadır.

ABSTRACT

Having quality and high quality manpower are important for the countries which are in development process. Educating and employing of the mid-manpower, needed for the industry and development, are the most important problem of Turkey. Professional High Schools have the biggest duty to respond this necessity. But the importance of these schools isn't noticed and so that efficiency isn't enough.

Giriş

Genel anlamıyla eğitim, "bireyin toplumda hak ettiği yeri bulabilmesi, bu yer ya da meslekten toplum ve kendisi için her zaman yüce olan erklere ulaşmasında yararlanabileceği bilgi, yetenek ve davranışlarla donatılması demektir" (Adem, 1993, 2). Eğitmek eylemi sürekli değiştirmek eylemidir. Eğitilen kimse sürekli olarak değiştirilmeye çalışılır (Başaran, 1978, 19). Eğitim bir taraftan bazı değerleri kişilere aktarmakta, diğer taraftan da onlara değişik konularda nitelik kazandırmaktadır. Böylece eğitim, bireyleri içinde bulunduğu toplumla hem bütünleştirmekte, hem de başlangıçtaki durumlarından daha üstün bir yetişme düzeyi sağlayarak diğer bireylerden farklılaştırmaktadır (Karakütük, 1986, 4).

Siyasal ya da ekonomik düzeni ne olursa olsun, her ülkenin ulusal bir eğitim politikası vardır. Bir ulusu ulus yapan başta kültür olmak üzere bu değerler dizgesi, her şeyden önce ulusal eğitim kurumlarında biçimlenmekte ve bu nedenle de eğitim politikası oldukça önem taşımaktadır (Adem, 1995, 1). Bu anlamda mesleki ve teknik eğitim ve bunun yüksekokul düzeyinde ele alınmasıyla ilgili eğitim politikaları da genel eğitim politikasının bir alt bölümünü oluşturmaktadır.

Atatürk, mesleki-teknik eğitime Türk milli eğitim dizgesinde ayrı bir önem veriyordu ve hatta

Birinci Dünya Savaşındaki yenilginin nedenleri arasında mesleki-teknik alandaki yetersizlikler gösterilmişti. Yine, Kurtuluş Savaşında karşılaşılan güçlüğü'nün nedeni olarak mesleki-teknik eğitim alanındaki yetersizlikler gösteriliyordu. Hatta Atatürk T.B.M.M.'ni açış konuşmasında eğitimle, özellikle mesleki teknik eğitimle ilgili görüşlerini şöyle dile getirmiştir (Adem, 1993, 34):

Bir taraftan bilgisizliği gidermeye uğraşırken, diğer taraftan da yurt çocuklarını, sosyal ve ekonomik alanlarda etkili ve verimli kılabilmek için, zorunlu olan temel bilgileri uygulamalı bir şekilde öğretme yöntemi Milli Eğitimimizin ana kuralı olmalıdır.

14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasının 14. Maddesinde de;

"Milli Eğitimin gelişmesi, iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insangücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir" denilmektedir. Meslek Yüksekokulları da Milli Eğitim Temel Yasasının çizdiği çerçevede planlanması gereken eğitim birimlerindedir.

Eğitim Sistemimizde Meslek Yüksekokullarının Yeri

1981 yılına gelindiğinde ülkemizde üniversiteler, akademiler, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 3 yıllık eğitim enstitüleri, mektupla öğretim yapan YAYKUR ile bir kısmı diğer bakanlıklara çoğu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iki yıllık Meslek Yüksekokulları ile konservatuvarlar olmak üzere beş ayrı türde yükseköğretim birimi bulunmaktaydı. 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası ile ülkemizdeki tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu çatısı altında toplanmış ve akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve konservatuvarlar ile meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır. YAYKUR'un işlevleri Açıköğretim Fakültelerine devredilerek uzaktan öğretimin yaygınlaşması hızlandırılmıştır (YÖK, 1998, 3-4).

Fiziksel Olanaklar

Meslek Yüksekokulundan bazıları kendilerine ait binalarda eğitim verirken, bir kısmı devlet dairelerinin kullandığı binalarda eğitimi sürdürmektedir. Bazı Meslek Yüksekokulları ise, lise düzeyindeki okullarla aynı binayı paylaşmaktadır. Oysa bu okulların uyguladıkları müfredat programlarına uygun olarak özel tasarımı yapılmış binalarda eğitim-öğretim sürdürmeleri eğitimin kalitesi yönünden büyük önem taşımaktadır (YÖK, 1998, 51).

Sanayinin gereksinim duyduğu standartlarda bir eğitimi gerçekleştirebilmek için bu okulların donanımının güçlendirilmesi, laboratuvar ve atölyelerin sanayinin uyguladığı teknolojiye uygun şekilde olması gerekmektedir. Ancak sayıları artan Meslek Yüksekokullarında, maliyeti yüksek olan bu donanımların eksik olduğu bilinmektedir. Hatta bunların büyük bir bölümü kendilerine alt yapı oluşturan mesleki ve teknik liselerden tesis, araç ve gereç bakımından daha düşük düzeyde bulunmaktadır (YÖK, 1998, 51).

Meslek Yüksekokullarının Önemi

Önlisans eğitimi, bilimsel ve teknolojik devrimin sonucunda, modern insanın endüstri, ticaret ve ekonomi sektörünün değişen gereksinimlerine paralel olarak gelişen ve toplumun bu gelişme karşısında eğitim olanaklarını genişletme taleplerine cevap oluşturan yeni bir eğitim kademesidir. Bu kademedeki programlar istihdam sektörüne kısa yoldan geçmek, yarı profesyonel düzeydeki mesleklere hazırlanmak, genel eğitim ve önlisans derecesi olmak veya lisans programlarına transfer yapmak üzere, öğrenim görmek isteyenler

için geliştirilmiştir (Alkan, 1975, 214). Meslek Yüksekokulları da bu amaçlar çerçevesinde oluşmuş mesleki ve teknik eğitim veren bir önlisans eğitim birimidir.

Mesleki-teknik eğitimle, bireye bilgi ve beceri kazandırmak ve kazanılan bilgi ve becerilerin uygulanmasını sağlamak amaçlanmaktadır (Adem, 1993, 34).

Bugün yükseköğretimde bunalım yaratan herkesin lisans düzeyinde yüksek öğrenim yapma isteği, bireysel ve sosyal olgular açısından gerçekçi bir tutum değildir. Bu isteğin gençlerin gereksinimleri, yetenekleri ve başarı durumuna uygun biçimde bir öğrenim sağlamak üzere kanalize edilmesi gerekmektedir. Toplumdaki insangücü gereksinimleri ile tutarlı bir insangücü yetiştirme düzeninin geliştirilmesinde Meslek Yüksekokulları önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ortaöğretim sonrası iki yıllık eğitimi kapsayan Meslek Yüksekokullarında uygulanan programlarla mühendislik, ticaret, tarım, pazarlama, sağlık ve kamu hizmetleri alanlarındaki profesyonel meslek personeli desteklenmekte ve bunlara yardımcı yarı profesyonel meslek elemanı yetiştirilmektedir. Programlar tasarım, geliştirme, test etme, denetim ve orta kademe hizmet ve yönetim fonksiyonları ile ilgili öğretimi sağlamaktadır (Alkan, 1975, 214-215).

Her ülkenin mesleki eğitimi ve buna ilişkin politikaları, modeli ve tekniği ülkenin insan yapısına, ülkede uygulanan teknolojilere ve bu teknolojilerin gerektirdiği gereksinimlere göre değişmektedir. Ayrıca mesleki eğitim sisteminin hızla değişen teknoloji dünyasını yakından takip edip, mümkün olduğu kadar en son teknolojik bilgiye sahip, kendi alanı içindeki branşlara ve yeniliklere kolaylıkla uyum sağlayabilecek esneklikte, verimli ve üretken bir teknisyenin yetiştirilmesi amacına uygun olarak bölgesel gereksinimlere göre düzenlenmesi de büyük önem taşımaktadır. Değişik alanlarda hızla gelişen teknoloji, özellikle sınırlı kaynağa sahip ülke ekonomilerini zorlamakta ve daha kaliteli mesleki eğitim görmüş insangücü talebi gün geçtikçe artmaktadır (Balci, 1993, 283).

Ülkelerin, yeni teknolojileri takip edip verimli bir şekilde uygulayabilmeleri yetişmiş teknik insangücüne bağlıdır. Her geçen gün değişerek gelişen bu uygulamalardaki verimin artırılması, mevcut insangücünün, değişen gereksinimlere göre etkin bir mesleki eğitimi ile olanaklıdır. Gelişmekte olan ülkeler yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve uygulanması açısından kısıtlı insangücü ve kit kaynakları dolayısıyla, gelişmiş

ülkelere oranla dezavantajlı durumdadır. Bu durumda gelişmekte olan ülkeler, teknoloji transferi ve uygulamalar için nitelikli ve bilgili insan gücünü kaliteli bir mesleksel eğitimle yetiştirmek zorundadır (Balcı, 1993, 284).

Eğitimin istihdam işlevi; mesleksel ve teknik eğitimi doğrudan ilgilendiren temel ilkedir. Mesleksel eğitim yoluyla belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazanılmaktadır. Mesleksel eğitimin, endüstrinin gereksinim duyduğu karmaşık bilgi, beceri ve alışkanlıkların tam olarak kazandırılması işlevini yerine getirebilmesi için, gereksinimlerin iyi tanımlanması meslek kademelerinin sağlıklı olarak belirlenmesi zorunluluğu vardır (Sıdal, 1993, 333).

Kalkınma Planlarında Belirlenen Hedefler

Kalkınma Planlarında yer alan ara insan gücü gereksinimleri ve bunların karşılanmasına yönelik tedbirler konusunda özetle şunlar söylenebilir (Kavak, 1992);

1. Beş Yıllık Kalkınma Planında sadece kamu sektöründe 1966 yılında teknisyen açığının % 30'a yükseldiği, Türkiye'de bir mühendise ortalama 1.6 teknisyen düştüğü, bu oranın düşük olması sebebiyle mühendislerden yeter verimlilikte yararlanılmadığı, 2. Beş Yıllık Kalkınma Plan dönemi olan 1968-1972 döneminde ise, teknisyen sayılarında iktisadi kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek için büyük bir artış gerektiği, eğitim arzını artırıcı tedbirler alınmazsa 1972 yılında teknisyenlerde 34.000 kişilik bir açık belireceği, yardımcı sağlık personeline de büyük açığın olduğu ve hızla tedbir alınması gerektiği vurgulanmıştır.

3. Beş yıllık Kalkınma Planında; teknik insan gücünde, teknisyen ve yetişkin işçi düzeylerindeki arzın gereksinimin altında kaldığı, aynı durumun sağlık alanındaki insan gücünde de görüldüğü, yaratılacak olan yeni kapasiteler ile bu arz açığının kapatılması gerektiği belirtilmiştir. Yüksek nitelikli insan gücünün yanı sıra son yıllarda zaten yetersiz olan orta nitelikli teknik insan gücünün beyin göçü konusu olduğu 4. Plan döneminde ele alınmıştır. 5. plan döneminde orta seviyeli teknik insan gücünün yetiştirilmesine öncelik verileceği, mesleki ve teknik lise ile meslek yüksekokulu çıkışlı teknisyenlerin hedeflere uygun şekilde yetiştirilmesi için bu okulların programlarında düzenleme yapılacağı ve eczacılar dışındaki sağlık personeli, elektrik, elektronik ve bilgisayar teknisyenleri yetiştirilmesine ağırlık verileceği belirtilmiştir.

Meslek liselerinde ve meslek yüksekokullarında orta düzeyde nitelikli insan gücü yetiştirilmeye devam edileceği, elektrik, bilgisayar, turizm,

hemşirelik, sağlık teknisyenliği alanlarına öncelik verileceği şeklindeki hedefler de 6. Plan döneminde ele alınmıştır.

7. Beş Yıllık Kalkınma Planında ise, mesleki teknik örgün ve yaygın eğitimin ekonominin insan gücü gereksinimlerine uygun hale getirilmesi çalışmalarında amaçlanan düzeye ulaşamadığı, mesleki ve teknik eğitimde örgün eğitim ile yaygın eğitim arasında uygun bir işbölümü yapılmasının öneminin devam ettiği, ortaöğretimden üniversiteye yönelme sürecini yeniden düzenleyebilmek, üniversite önündeki yığılmaları önleyebilmek ve gereksinim duyulan nitelikli insan gücünü yetiştirebilmek amacıyla özel dersanelerin mesleki ve teknik eğitime yönelmelerinin ve uygun olanların ortaöğretim ve yükseköğretim oluşturmalarının destekleneceği belirtilmektedir (Resmi Gazete; 25.07.1998).

Kalkınma planlarında genel olarak ara insan gücüne olan gereksinim vurgulanmakta ve bu sorunun çözülmesi için acil önlemlerin alınması gerektiği belirtilmektedir. Özellikle teknik ve sağlık alanlarındaki açık dile getirilmektedir. İlk plan döneminden günümüze kadar bu sorunların çözümlenememesi kalkınma planlarında belirlenen hedeflerden ne kadar uzak olduğumuzun bir göstergesidir.

Öğretim Elemanı ve Öğrenci Durumu

Türkiye'de yükseköğretimin genelinde olduğu gibi Meslek Yüksekokullarında da öğretim elemanı sıkıntısı vardır. Artan öğrenci sayıları öğretim elemanı gereksinimini de beraberinde getirmektedir. Türk eğitim sisteminin önemli çarpıklıklarından biri, ortaöğretimdeki mesleki ve teknik eğitim ile Meslek Yüksekokulları arasındaki kopukluktur. Mesleki ve teknik liselerde öğrenci maliyetleri, genel liselerdeki maliyetlerin çok üstündedir. Ortaokuldan sonra sınavla girilen mesleki ve teknik liselerin mezunları, yükseköğretime girişte ikinci bir sınavla bambaşka alanlara yönelebilmektedir. Meslek Yüksekokullarına giren öğrencilerin ancak % 30'u mesleki ve teknik lise mezunu olup, geri kalan büyük bir bölümü genel lise kökenli öğrencilerdir (YÖK, 1998, 52).

Üniversitelerde kayıtlı öğrenci sayılarında yıllara göre sürekli artış olurken, aynı artış meslek yüksekokullarında okuyan öğrenci sayılarında da görülmektedir. 1989-1990 öğretim döneminde toplam öğrenci sayısının % 9.7'sini Meslek Yüksekokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Bu oran 1997-1998 öğretim döneminde % 14.5'e yükselmiştir. 9 yıllık ortalama alındığında Meslek yüksekokulu öğrenci oranının % 11.5 civarında olduğu görülmektedir (Çizelge 1).

ÇİZELGE 1: MESLEK YÜKSEKOKULLARI NIN TOPLAM YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİ SAYISI İÇİNDEKİ ORANI

YILLAR	KAYITLI ÖĞRENCİ SAYISI			MYO/TOPLAM %
	ÜNİVERSİTELERDEKİ ÖĞRENCİ SAYISI*	MYO ÖĞRENCİ SAYISI	TOPLAM YÜKSEK ÖĞRETİM ÖĞRENCİ SAYISI	
1989-1990	574 187	61 642	635 829	9.7
1990-1991	624 909	70 801	695 710	10.2
1991-1992	673 022	75 828	748 850	10.1
1992-1993	759 764	89 056	848 820	10.5
1993-1994	967 249	105 063	1 072 312	9.7
1994-1995	970 192	125 878	1 096 070	11.5
1995-1996	1 001 146	148 991	1 150 137	12.9
1996-1997	1 045 031	168 134	1 213 165	13.9
1997-1998	1 130 019	192 326	1 322 345	14.5

* Fakülteler, 4 Yıllık Yüksekokullar, Açıköğretim Fakülteleri, Meslek Yüksekokulları ve ikinci öğretimi kapsamaktadır.
Kaynak. ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

Çizelge 2'den de görüldüğü gibi, 1982 yılından 1989 yılına kadar olan 7 yıllık dönemde öğrenci sayısında yaklaşık % 368'lik bir artış olmuştur. 1989-1997 arasındaki son 8 yıllık dönemde ise artış oranı düşmüş ve % 212 olarak gerçekleşmiştir. 1982-1997 arasındaki son 15 yıllık dönemde ise artış % 1360'a ulaşmıştır. Yükseköğretimdeki öğrenci artış oranı Meslek Yüksekokullarına göre daha düşük düzeydedir. 1982-1983 döneminde Meslek Yüksekokulu öğrencileri toplam yükseköğretim öğrencilerinin % 4.7'sini oluştururken 1989-1990 döneminde yaklaşık 2 katlık artışla % 9.7, 1997-1998 döneminde ise % 14.5 dolayındadır.

Yükseköğretimdeki toplam öğrenci sayısının yaklaşık % 35'inin açıköğretimde okuduğu dikkate alındığında, Meslek Yüksekokullarının örgün yükseköğretimdeki payının 1989-1990 döneminde % 13'lere 1997-1998 döneminde % 20'lere kadar çıktığı görülmektedir.

Konu genel olarak ele alındığında, Meslek Yüksekokullarındaki öğrenci sayısında sürekli artış olduğu anlaşılmaktadır. Bu artışlar gelişen Türkiye endüstrisinin kaliteli ve beceri sahibi ara insangücüne olan gereksiniminin açık bir göstergesidir.

ÇİZELGE 2: MESLEK YÜKSEKOKULLARI ÖĞRENCİ SAYILARINDA YILLARA GÖRE DEĞİŞİMLER

	DÖNEMLER VE ÖĞRENCİ SAYILARI			ARTIŞ (%)		
	1982-1983	1989-1990	1997-1998	1982-1983/1989-1990	1989-1990/1997-1998	1982-1983/1997-1998
MYO	13 170	61 642	192 326	368	212	1360
Toplam*	281 539	635 829	1 322 345	125.9	107.9	369.6
Toplam içindeki payı	4.7	9.7	14.5	-	-	-

* Fakülteler, 4 yıllık Yüksekokullar, Açıköğretim Fakültesi, Meslek Yüksekokulları ve ikinci öğretimi kapsamaktadır
Kaynak. 1- (Kavak, 1992, 43).

2- ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

3- YÖK. Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu. Ankara: 1998.

4- YÖK. Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu. Ankara: 1997.

Çizelge 3'te 1997-98 öğretim döneminde örgün yükseköğretimdeki öğrenci sayısının % 60.6'sını fakültelerdeki öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. İkinci sırada ise, % 23.3'lük oranla (ikinci öğretim dahil) Meslek Yüksekokulları yer almaktadır. Açıköğretim ve örgün eğitimdeki öğrenci sayılarının toplamı alındığında meslek yüksekokullarının oranının yaklaşık % 14.5 olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 3: 1997-98 ÖĞRETİM DÖNEMİNDE ÜNİVERSİTELERDEKİ ÖĞRENCİ SAYILARI

EĞİTİM BİRİMLERİ	ÖĞRENCİ SAYISI	%	Genel Toplam içinde %
ÖRGÜN EĞİTİM			
Fakülteler	499 675	60.6	37.8
4 Yıllık Y.okullar	32 500	3.9	2.5
2 yıllık Y.okullar	152 634	18.5	11.5
Lisans	100 594	12.2	7.6
İkinci öğretim			
Önlisans	39 692	4.8	3.0
TOPLAM	825 095	100.0	62.4
AÇIKÖĞRETİM			
Lisans	307 368	61.8	23.2
Önlisans	189 882	38.2	14.4
TOPLAM	497 250	100.0	37.6
GENEL TOPLAM	1 322 345	-	100.0

* Diğer yükseköğretim kurumları (Harp Okulu, Polis Akademisi vd.) dahil değildir.

Kaynak: YÖK. Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu. Ankara: 1998.

Çizelge 4'te de görüldüğü gibi, 1997-1998 öğretim döneminde eğitim birimlerine göre Meslek Yüksekokullarında okuyan ve 1996-1997 öğretim döneminde mezun olan öğrenciler sınıflandırıldığında öğrenci yoğunluğunun Meslek Yüksekokullarında olduğu görülmektedir.

Bu oran öğrenimlerini sürdürenler için % 80.4, mezun olanlar için % 76.2'dir. Okuyan öğrenciler

olarak sırasıyla Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (% 6.2), Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu (% 6.1) ve Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu (% 4.9) gelmektedir. İşletmecilik, İngiliz Dili, Engelliler Entegre ve Sağlık Bilimleri Meslek Yüksekokullarında öğrenci oranı oldukça düşüktür.

ÇİZELGE 4: EĞİTİM BİRİMLERİNE GÖRE 1997-1998 ÖĞRETİM DÖNEMİNDE MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA OKUYAN VE MEZUN OLAN ÖĞRENCİ SAYILARI

MESLEK YÜKSEKOKULLARI	OKUL SAYISI	MEZUN ÖĞRENCİ	%	OKUYAN ÖĞRENCİ	%
ADALET YÜKSEKOKULU	3	221	0.50	1491	0.80
İŞLETMECİLİK MES. Y.OKULU	1	-	-	36	0.03
MALİYE MESLEK Y.OKULU	-	177	0.40	-	-
MESLEK YÜKSEKOKULU	295	32142	76.20	154551	80.40
TAPU KADASTRO MESLEK Y.O.	1	100	0.20	266	0.10
SAGLIK HİZMET. MESLEK Y.O.	36	4908	11.60	11891	6.20
TEKNİK BİLİMLER MESLEK Y.O.	7	1953	4.60	11770	6.10
SOSYAL BİLİMLER MESLEK Y.O.	6	2153	5.10	9497	4.90
SİVİL HAVACILIK MESLEK Y.O.	1	9	0.04	196	0.10
İLAHİYAT MESLEK Y.O.	6	246	0.60	1095	0.60
BİLG. TEKN. VE BÜRO YÖN.	1	132	0.30	637	0.30
İNGİLİZ DİLİ MESELEK Y.O.	1	10	0.04	44	0.03
TURİZM VE OTELCİLİK MES. Y.O.	1	146	0.40	787	0.40
ENGELLİLER ENTEGRE Y.OKULU	-	7	0.02	34	0.02
SAGLIK BİLİMLERİ MESLEK Y.O.	1	-	-	31	0.02
TOPLAM	360	42204	100.00	192326	100.00

Kaynak: ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

Toplam 360 Meslek Yüksekokulunun 295'ini Meslek Yüksekokulları oluşturmaktadır. Bunun yanında sırasıyla Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (36), Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu (7), Sosyal Bilimler ve İlahiyat Meslek Yüksekokulları (6) gelmektedir. Ayrıca 3 Adalet Yüksekokulu bulunmaktadır. Diğer yüksekokullardan birer adet bulunmaktadır (Çizelge 4).

Meslek yüksekokullarında okuyan öğrenciler öğretim alanlarına göre sınıflandırıldığında yoğunluğun % 45.6'lık oranla Teknik Bilimlerde olduğu görülmektedir. Bu oran sırasıyla Sosyal Bilimlerde % 38.3, Sağlık Bilimlerinde %7.3, Ziraat ve Ormancılıkta % 5.6, Sanatla ilgili bilimlerde ise % 3.2'dir (Çizelge 5).

ÇİZELGE 5: 1997-1998 ÖĞRETİM DÖNEMİ ÖĞRETİM ALANLARINA GÖRE ÖNLİSANS DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİ SAYILARI

ÖĞRETİM ALANI	ÖĞRENCİ SAYISI	%
Sosyal Bilimler	73 728	38.3
Sağlık Bilimleri	14 113	7.3
Teknik Bilimler	87 617	45.6
Ziraat ve Ormancılık	10 731	5.6
Sanat	6 137	3.2
TOPLAM	192 326	100.0

Kaynak. YÖK. Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu. Ankara: 1998.

Çizelge 6'dan da görüldüğü gibi Meslek Yüksekokullarında eğitim; 363 öğretim üyesi ve 3707 kişilik öğretim görevlisi, uzman, okutman, çevirici ve eğitim ve öğretim planlamacısı olmak üzere toplam 4070 öğretim elemanı tarafından yürütülmektedir. Öğretim üyelerinin 67'si profesör, 42'si doçent, 254'ü yardımcı doçenttir.

Meslek Yüksekokullarındaki öğretim üyelerinin öğretim elemanlarına oranı % 9 dolayındadır. Bu

rakamdan, meslek yüksekokullarında verilen eğitimde öğretim üyelerinin çok az bir katkısının olduğu anlaşılmakta ve eğitimin niteliği hakkında bazı fikirler verebilmektedir. Öğretim üyesi oranı olarak en büyük rakam % 37.2'lik oranla lisans programlarında görülmektedir. Öğretim üyelerinin üniversitelerdeki tüm öğretim üyelerine oranı ise yaklaşık % 2 dolayındadır.

ÇİZELGE 6: 1997-1998 ÖĞRETİM DÖNEMİ PROGRAMLARA GÖRE ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI VE ÖĞRETİM ÜYESİ ORANLARI

PROGRAMLAR	PROF	DOÇ.	YRD.DOÇ.	TOP.ÖĞR. ÜYESİ	DİĞER*	TOP.ÖĞR. ELEMANI	ÖĞR.ÜYESİ ORANI %
Meslek Y.okulları	67	42	254	363	3707	4070	9.0
Lisans Programları	7218	3926	6991	18135	30636	48771	37.2
Enstitüler	149	57	86	292	2034	2326	12.6
Araşt. Merkezleri	6	5	8	19	258	277	6.9
TOPLAM	7440	4030	7339	18809	36635	55444	33.9

* Öğretim Görevlisi, Okutman, Uzman, Çevirici, Eğitim Öğretim Planlamacısı

Kaynak. ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

Eğitim birimlerine göre bir öğretim üyesine ve bir öğretim elemanına düşen öğrenci sayısına bakıldığında eğitim birimleri arasında çok büyük dengesizliklerin olduğu ve öğretim üyesi eksikliğinin tüm birimlere yansıdığı görülmektedir. Aynı durum öğretim elemanları için de geçerlidir. Bir öğretim üyesine Adalet Yüksekokulunda 1497, Meslek Yüksekokullarında 588, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda 370, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulunda 392, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda 633, İlahiyat Meslek Yüksekokulunda 100, Bilgisayar Teknolojisi ve Büro Yönetimi Meslek Yüksekokulunda 212 öğrenci düşmektedir. Diğer Meslek Yüksekokullarında öğretim üyesi bulunmamaktadır.

Bir öğretim elemanına Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulunda 98, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda 78, Tapu Kadastro Meslek

Yüksekokulunda 133 öğrenci düşmektedir. Öğrenci/öğretim elemanı oranı olarak en ideal rakam Bilgisayar Teknolojisi ve Büro Yönetimi Meslek Yüksekokullarında görülmektedir. Bu okullarda bir öğretim elemanına 18 öğrenci düşmektedir. En ilginç oran ise İngiliz Dili Meslek Yüksekokulundadır. 44 öğrenci için 233 öğretim elemanı bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi Türk yükseköğretiminin genelinde olduğu gibi Meslek Yüksekokullarında da öğretim elemanı sıkıntısı vardır. Artan öğrenci sayısı öğretim elemanı gereksinimini da beraberinde getirmektedir. Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı UNESCO standartlarına göre 12'dir. Fakat Çizelge 7'ye bakıldığında Türk yükseköğretimindeki durumun bu standartlardan çok uzak olduğu görülmektedir. Bu dengesizlik eğitim ve öğretimin kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir.

ÇİZELGE 7: EĞİTİM BİRİMLERİNE GÖRE 1997-1998 ÖĞRETİM DÖNEMİNDE MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAKİ ÖĞRENCİ / ÖĞRETİM ÜYESİ VE ÖĞRENCİ / ÖĞRETİM ELEMANI ORANLARI

MESLEK YÜKSEKOKULLARI	ÖĞR. SAYISI	ÖĞR.ÜY. SAYISI	ÖĞR. ELE. SAYISI	ÖĞR/ÖĞR. ÜY. ORANI	ÖĞR/ÖĞR. ELE. ORANI
ADALET YÜKSEKOKULU	1491	3	11	497	136
İŞLETMECİLİK MESLEK Y.OKULU	36	-	-	-	-
MALİYE MESLEK Y.OKULU	-	1	1	-	-
MESLEK YÜKSEKOKULU	154551	263	3121	588	50
TAPO KADASTRO MESLEK Y.O.	266	-	2	-	133
SAĞLIK HİZMET. MESLEK Y.O.	11891	37	277	370	43
TEKNİK BİLİMLER MESLEK Y.O.	11770	30	217	392	54
SOSYAL BİLİMLER MESLEK Y.O.	9497	15	122	633	78
SİVİL HAVACILIK MESLEK Y.O.	196	-	2	-	98
İLAHİYAT MESLEK Y.O.	1095	11	34	100	32
BİLG. TEKN. VE BÜRO YÖN.	637	3	35	212	18
İNGİLİZ DİLİ MESELEK Y.O.	44	-	233	-	*
TURİZM VE OTELCİLİK MES.Y.O.	787	-	13	-	60
ENGELLİLER ENTEGRE Y.OKULU	34	-	-	-	-
SAĞLIK BİLİMLERİ MESLEK Y.O.	31	-	-	-	-
TOPLAM	192326	363	4068	530	47

Kaynak. ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

* 10 öğretim elemanına ortalama 2 öğrenci düşmektedir (Öğrenci/Öğretim Elemanı oranı= 0.2).

1993-1994 öğretim döneminde başlatılan ve kamuoyunda paralı gece öğretimi olarak bilinen ikinci öğretimdeki öğrenci sayılarının son 4 yıldaki değişimi Çizelge 8'de verilmiştir. Öğrenci sayısında yıllara göre büyük oranda artış gözlenmektedir. 1994-1995 öğretim yılından 1997-1998 öğretim

yılına kadar yaklaşık % 151.4'lük bir artış gerçekleşmiştir. 1997-1998 öğretim yılında Meslek Yüksekokulları öğrenci sayısının (192326) yaklaşık % 20.6'sını ikinci öğretimdeki öğrenciler oluşturmaktadır

ÇİZELGE 8: İKİNCİ ÖĞRETİMDEKİ ÖNLİSANS ÖĞRENCİ SAYILARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI

	1994-1995	1995-1996	1996-1997	1997-1998
ÖĞRENCİ SAYISI	5 788	22 583	29 454	39 692
ARTIŞ		43	30.4	34.8
			151.4	

Kaynak. 1- ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

2. YÖK. Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu. Ankara: 1998.

Yükseköğretim kurumlarından 1997-1998 öğretim döneminde mezun olan öğrenci sayılarında bir önceki döneme göre genel olarak artış görülmektedir. En yüksek artış % 20.8'lik oranla Açıköğretimdedir. Meslek Yüksekokullarındaki artış

ise % 16,1 dolayındadır. Meslek Yüksekokulu mezunları 1995-96 döneminde toplam mezun öğrenci sayısının % 24.8'ini, 1996-1997 döneminde % 25.5'ini oluşturmaktadır (Çizelge 9).

ÇİZELGE 9: YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDAN 1995-1996 VE 1996-1997 ÖĞRETİM DÖNEMİNDE MEZUN OLAN ÖĞRENCİ SAYILARI

EĞİTİM BİRİMLERİ	MEZUN OLAN ÖĞRENCİ SAYISI				Artış %
	1995-1996		1996-1997		
	Öğr.Say.	%	Öğr. Say.	%	
Fakülteler	73 998	50.6	80 005	48.3	8.1
Yüksekokullar	3 052	2.1	3 683	2.2	20.6
Meslek Yüksekokulları	36 321	24.8	42 204	25.5	16.1
Açıköğretim	32 938	22.5	39 805	24.0	20.8
TOPLAM	146 309	100.0	165 697	100.0	-

Kaynak. YÖK. Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu. Ankara: 1998.

Çizelge 10'dan da görüldüğü gibi Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yoğunlaştığı iller her bakımdan gelişmiş olan illerimizdir. Toplam Meslek Yüksekokulu öğrenci sayısının yaklaşık % 25.4'ü İstanbul, İzmir, Konya, Kocaeli ve Ankara illerimizde toplanmıştır. Öğrenci sayısı olarak en yoğun ilimiz % 7.1'lik oranla İstanbul'dur.

En az öğrenci ise Şırnak, Kars, Iğdır, Muş ve Bartın illerimizdedir. Öğrenci azlığının doğu illerimizde olması, doğu ve batı arasındaki eğitimde fırsat ve olanak eşitsizliğinin en önemli göstergesi olmaktadır. Bu 5 ilimizdeki öğrenci sayısı, toplam öğrenci sayısının ancak % 0.36'sına karşılık gelmektedir.

ÇİZELGE 10: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİ SAYILARININ EN DÜŞÜK VE EN YÜKSEK OLDUĞU İLLER (1997-1998)

EN YÜKSEK			EN DÜŞÜK		
İLİN ADI	ÖĞR. SAY.	%	İLİN ADI	ÖĞR. SAY.	%
İstanbul	13 732	7.1	Şırnak	96	0.04
İzmir	11 557	6.0	Kars	137	0.07
Konya	8 598	4.4	Iğdır	146	0.08
Ankara	8 366	4.3	Bartın	151	0.08
Kocaeli	6 977	3.6	Muş	186	0.09
TOPLAM	49 230	25.4	TOPLAM	716	0.36

Kaynak. YÖK. Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu. Ankara: 1998.

Çizelge 11'de Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yaşlara göre dağılımı görülmektedir. Öğrencilerin % 70'i yükseköğretim okullaşma yaşı olan 18-21 yaşlarındadır. Yoğunluğun olduğu diğer

yaş grubu ise % 21.6'lık oranla 22-27 yaşlarıdır. 17 yaş ve altı ile 28 yaş ve üstündeki öğrencilerin sayısı daha azdır.

ÇİZELGE 11: 1997-1998 ÖĞRETİM DÖNEMİNDE MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN YAŞLARINA GÖRE SAYILARI

YAŞLAR	KIZ	ERKEK	TOPLAM	%
17 yaş ve altı	5 199	6 875	12 074	6.3
18-21 yaş	52 430	82 028	134 458	70.0
22-27 yaş	12 948	28 749	41 697	21.6
28 ve üstü	773	3 324	4 097	2.1
TOPLAM	71 350	120 976	192 326	100.0

Kaynak. ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

Çizelge 12'de de görüldüğü gibi, Meslek Yüksekokullarının bulunduğu illerimizde öğrenci/öğretim elemanı ile öğrenci/öğretim üyesi oranları arasında iller arasında çok büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bir öğretim elemanına düşen öğrenci sayısında yoğunluk 240 öğrenciyle Samsun'da bulunmaktadır. Bu oran Osmaniye'de 130, Artvin'de 121, İçel'de 106, Sinop'ta 96 öğrencidir. Öğrenci/öğretim elemanı en düşük oranı en düşük olan illerimiz ise Tokat, Iğdır, Tunceli, Batman, Karabük,

Ankara ve Eskişehir illerimizdir. Tokat, Iğdır ve Tunceli'nin, UNESCO'nun belirlediği 12 öğrenci/öğretim elemanı standardını yakaladığı görülmektedir. Standardı yakalayan ve standarda yakın olan illerimizin daha çok doğu illerimiz ve gelişmekte olan illerimiz olduğu dikkat çekmektedir. Yalova'da bulunan Meslek Yüksekokulunun kendi öğretim elemanı bulunmamaktadır.

Bir çok ilimizde ise Meslek Yüksekokullarında ya hiç öğretim üyesi bulunmamakta veya çok sınırlı sayıda bulunmaktadır. Adıyaman, Amasya, Bitlis, Çorum, Diyarbakır, Edirne, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Kars, Mardin, Muş, Rize, Sinop, Şanlıurfa, Aksaray, Batman, Şırnak, Yalova, Iğdır, Kilis illerimizde bulunan Meslek Yüksekokullarında öğretim üyesi bulunmamaktadır. Öğrenci/öğretim üyesi oranının en düşük olduğu illerimiz Eskişehir (55), Bartın (75), Manisa (149), Aydın (180) ve

İstanbul'dur (211). Bu illerimizde bile oranın çok yüksek olduğu görülmektedir. Afyon, Isparta, Malatya, Burdur, Samsun illerimizde oran 2000 rakamının çok üstündedir. Doğu-Batı ayrımı gözetmeksizin Meslek Yüksekokullarımızda öğretim üyesi ve öğretim elemanı gereksinimi oldukça fazladır. Bu verilen eğitimde kalitenin düşmesine neden olmakta ve yetişen ara insangücünden beklenen verim alınamamaktadır.

ÇİZELGE 12: 1997-1998 ÖĞRETİM DÖNEMİ MESLEK YÜKSEKOKULLARI ÖĞRENCİ/ÖĞRETİM ELEMANI VE ÖĞRENCİ/ÖĞRETİM ÜYESİ ORANI EN YÜKSEK VE EN DÜŞÜK İLLER

İLLER	ÖĞRENCİ/ÖĞR. ELEMANI	İLLER	ÖĞRENCİ/ÖĞR. ÜYESİ
EN YÜKSEK		EN YÜKSEK	
Samsun	240	Afyon	6454
Osmaniye	130	Isparta	2818
Artvin	121	Malatya	2458
İçel	106	Burdur	2219
Sinop	96	Samsun	2163
EN DÜŞÜK		EN DÜŞÜK	
Tokat	8	Eskişehir	55
Iğdır	10	Bartın	75
Tunceli	12	Manisa	149
Batman	16	Aydın	180
Karabük, Eskişehir, Ankara	17	İstanbul	211

Kaynak: ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

Öğretim alanlarına göre öğrencilerin en çok tercih ettiği alt bölümlere bakıldığında, Sağlık Bilimleri alanında Sağlık Teknolojisi ve Hemşirelik bölümleritercih edilmektedir. Bu ikisinin oranı yaklaşık % 69'dur. Sosyal Bilimlerde öğrenci yoğunluğu % 88,1'lik oranla İşletmedir. Teknik Bilimlerde; Makine (% 24.9), Elektrik ve Elektronik

(% 30.3) ile İnşaat (% 15.4) alanlarındadır. Bahçe Bitkileri ile Tarım Ürünleri ve Teknolojisi, Ziraat ve Ormancılık öğretim alanının en çok öğrencisi olan alt bölümlerdir. Bu iki bölümdeki öğrenci oranı % 61.7'dir. Sanat alanında ise, Uygulamalı Sanatlarda ve Moda Konfeksiyonda öğrencilerin yoğunlaştığı görülmektedir (Çizelge 13).

ÇİZELGE 13: 1997-1998 ÖĞRETİM DÖNEMİ ÖĞRETİM ALANLARINA GÖRE ÖĞRENCİLERİN EN ÇOK TERCİH ETTİĞİ ALT BÖLÜMLER

ÖĞRETİM ALANLARI VE ALT BÖLÜMLER	ÖĞRENCİ SAY.	KENDİ İÇİNDE %
SAĞLIK BİLİMLERİ	14 113	-
Sağlık Teknolojisi	5 588	39.5
Hemşirelik	4 112	29.1
SOSYAL BİLİMLER	73 728	-
İşletme	64 979	88.1
TEKNİK BİLİMLER	87 617	-
Makine	21 816	24.9
Elektrik ve Elektronik	26 559	30.3
İnşaat	13 579	15.4
ZİRAAT VE ORMANCILIK	10 731	-
Bahçe Bitkileri	3 261	30.3
Tarım Ürünleri ve Tekn.	3 371	31.4
SANAT	6 137	-
Uygulamalı Sanatlar	2 273	37.0
Moda Konfeksiyon	1 522	24.8

Kaynak: ÖSYM. 1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Ankara: 1998.

Sonuç ve Öneriler

Meslek Yüksekokulları çağdaş gelişmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Eğitim olanaklarını genişletme, yükseköğretimde kapasite yaratma, insangücü gereksinimlerini karşılama, sanayinin gereksinim duyduğu ara insangücünü sağlama, lisans programları önündeki yığılmaları önleme, toplumsal gelişmeyi yaygınlaştırma, öğretimde etkinliği artırma gibi birçok fonksiyonları üstlenmiş olan Meslek Yüksekokullarının eğitim sistemimizde oldukça önemli rolü bulunmaktadır.

Ancak günümüz Türkiye'sinde bu okullara gereken önem verilmemektedir. Eğitimde belirli bir niteliğe ulaşılamamıştır. Öğretim elemanı, öğretim üyesi, atölye ortamı, laboratuvar olanakları, ders araç ve gereçleri yeterli düzeyde değildir. Bina olarak bile, bir çok Meslek Yüksekokulu yetersiz durumdadır.

Bu nedenlerle mevcut eğitim sistemimizde önemli bir boşluğu doldurabilecek bir eğitim kademesi olan Meslek Yüksekokullarından gerçekten beklenen sonucun alınabilmesi için sorunların çeşitli yönleriyle ve ciddi olarak ele alınması ve belirli bir plana ve programa uygun olarak çözümlenmesi gerekmektedir. Sanayileşme sürecini yaşayan Türkiye'de, Meslek Yüksekokulları önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ancak, etkin bir sistem geliştirilememesi ve özendirici önlemlerin alınmaması bu okullardan beklenen verimin alınmamasına neden olmaktadır.

KAYNAKÇA

Âdem, Mahmut. (1993). **Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 172.

----- (1995). **Demokratik Laik Çağdaş Eğitim Politikası**. Ankara.

Alkan, Cevat. (1975). "Yükseköğretimde Ön Lisans Eğitimi" **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: 1965-1975**. Ankara.

----- (1993). "Mesleki ve Teknik Eğitimde Temel Politika ve Strateji", **Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi: Eğitim Teknolojisi**. Ankara.

Balcı, Mustafa. (1993). "Mesleki ve Teknik Eğitimde Yeni Boyutlar", **Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi: Eğitim Teknolojisi**. Ankara.

Başaran, İ.Ethem. (1978). **Eğitime Giriş**. Ankara.

Erdönmez, Cihan. (1997). "Toplumsal Değişim ve Bilim", **Bilim, Bilim Politikası ve Üniversiteler**. Bağlam Yayınları.

Güçlü, Abbas. (1996). **% 100 Başarı İçin Güçlü Eğitim**. İstanbul.

Karakütük, Kasım. (1986). "Türkiye'nin Öğretim Haritaları", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. A.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Kavak, Yüksel. (1992). **Meslek Yüksekokulları**. Ankara.

ÖSYM. (1998). **1997-1998 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**. Ankara: ÖSYM Yayınları, No: 1998-1.

Sanayileşme Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları. (1992). Ankara: Türk Eğitim Derneği Bilim Dizisi No: 15.

Sıdal, Cavit. (1993). "Meslek Yüksekokullarının Birer Teknik Eğitim Merkezi Şeklinde Öngörülen Gelecekteki İşlevleri" **Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi: Eğitim Teknolojisi**. Ankara.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000. Resmi Gazete: 25.07.1998, Sayı: 22354.

YÖK. (Mart 1998). **Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu**. Ankara.

----- (Kasım 1997). **Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu**. Ankara.